

Прво читање на предлог законот за изменување и дополнување на Законот за енергетика во Комисијата за економски прашања, Собрание на Република Македонија на 07.02.2013

Ана Стојиловска

Почитувана Претседателке, почитувани пратеници, почитувани присутни,

Моето име е Ана Стојиловска и моето излагање ќе се однесува на член 2 од предлог законот за измени и дополнување на Законот за енергетика и ќе се темели врз истражувањето на тинк-тенк организацијата Аналитика со наслов „Приказна за македонскиот пазар на топлина – како да се реформира?“ каде работам како истражувач. Истражувањето е достапно на интернет страната на Аналитика http://www.analyticamk.org/images/stories/files/report/11047-policyreport_final.pdf

Македонија минува низ институционални, пазарни и правни реформи во областа на енергетиката. Сепак една област која е засенета од другите реформи е пазарот на топлина. Општо познато е дека централното греење е најповолна и најеколошка опција за греење за густо населени урбани средини. Но во Република Македонија за жал тоа не се случувај.

Всушност, и покрај разграничување во Законот за енергетика на клучните функции на пазарот на топлина (производство, дистрибуција и снабдување со топлинска енергија), централното греење е во рацете на една доминантна компанија на пазарот. Тоа до неодамна беше Топлификација Груп, а од 1 јануари 2013 е Балкан енерџи груп.

Поради отсуство на друга алтернатива за греење (како на пример греење на природен гас за домаќинствата) и отсуство на долгорочно градење на соодветна топлинска и гасоводна инфраструктура, поради отсуство на законодавство кои поттикнува плаќање на топлинска енергија врз основа на тоа колку се троши, доминантната компанија на пазарот на топлина нема притисок за реформирање со цел подобрување на квалитетот на услугите. Неколку примери од минатото покажуваат дека компанија во услови на доминантна позиција на пазарот лесно може да ја злоупотреби таа позиција. Да се потсетиме, Регулаторната комисија за енергетика има наведено во неколку последователни годишни извештаи (за 2006, 2007, 2008) дека при ниски надворешни температури Топлификација АД Скопје не можела целосно да ги исполни обврските од Условите за снабдување со топлинска енергија за греење со кои се предвидува дека во текот на грејната сезона во време од 06 до 21 часот треба да се обезбеди температура на греење во затворените простории од 20 ± 1 степен целзиусов. Понатаму, Регулаторната комисија за енергетика исто така во неколку последователни годишни извештаи (за 2006, 2007, 2008) тврди дека Топлификација АД – Скопје, Скопје Север АД Скопје и Топлификација Битола ДОО Скопје, од стапување на сила на Законот за јавни набавки немаат извршено набавка на гориво според целосно

пропишаната законска постапка. Со неспроведувањето на Јавната набавка за набавеното гориво од страна на производителите на топлинска енергија за греење, оштетени се потрошувачите на топлинска енергија за греење, бидејќи не е овозможено преку тендер да се остварат пониски набавни цени за горивото што би резултирало со пониска цена на топлинската енергија за греење за потрошувачите. Ситуацијата со зголемување на цените го покренала прашањето и за улогата на Комисијата за заштита на конкуренцијата во тоа да провери дали Топлификација ја има злоупотребено својата доминантна позиција на пазарот. Комисијата има изјавено дека ќе провери дали Топлификација го има прекршено Законот за заштита на конкуренцијата. Но, до ден денес нема информации за исходот.

Почитувани,

Ситуацијата со пазарот на топлина е проблематична и оваа област има потреба од темелно реформирање. На македонскиот пазар на топлина една групација има доминантна позиција. Поради отсуство на конкуренција, искуството покажува дека доминантната компанија нема притисок да ги подобри услугите и да ги намали цените на топлинска енергија. Во таа смисла предложениот член 2 од предлог законот цитирам: „Правилата од ставот (1) на овој член нема да важат за исклучените потрошувачи од електрична енергија, топлинска енергија или природен гас и истите не можат да бидат задолжени да плаќаат било каков надоместок” крај на цитатот, воведува заштитен механизам од евентуална злоупотреба на монополската положба на некој од актерите на енергетскиот пазар. На тој начин ќе се направи индиректен притисок врз актерите на пазарот за подобри услуги за потрошувачите, а од друга страна ќе се заштити благосостојбата на граѓаните, што всушност е еден од клучните елементи за постигнување на одржлив развој.

Ви благодарам на вниманието.